

Sanne: Samen op weg naar een goed VO-advies!

Sanne is een meisje van 11 jaar uit groep 8. Dit schooljaar staat in het teken van de grote overstap naar de middelbare school. Kinderen bezoeken open dagen en evalueren deze uitgebreid op het schoolplein en tijdens de les. Vriendschappen worden bezegeld door een zelfde school te kiezen. Ook Sanne heeft al een school in gedachten. Twee van haar beste vriendinnen kiezen voor deze school en de leerkrachten schijnen tof te zijn. Wanneer Sanne van haar meester hoort dat haar Cito scores te laag zijn voor haar school naar voorkeur, lijkt er geen einde te komen aan die schooldag. Sanne wil niet meer naar school.

Sanne heeft in haar leven veel meegemaakt. Na een voorspoedige baby-, peuter- en kleuterperiode overlijdt Sannes vader door een auto ongeluk. Sanne verhuist drie keer en wisselt op haar negende van school. Anderhalf jaar na het overlijden van vader signaleert school voor het eerst een leerachterstand voor rekenen, schrijven en spelling. Door speltherapie en verlengde instructie verbeteren haar resultaten. Op haar nieuwe school wordt de leerachterstand weer groter ten opzichte van andere kinderen. De leerkracht vindt dat Sanne te weinig inzet toont en dat zij soms snel het bijltje erbij neer gooit. Moeder regelt bijles rekenen en Remedial Teaching. Beide interventies worden vroegtijdig afgebroken omdat Sanne onvoldoende gemotiveerd is. Positief is dat Sanne op haar nieuwe school veel aansluiting heeft met groepsgenoten. De leerkracht omschrijft Sanne als een lief, gevoelig en sociaal meisje met gevoel voor humor. Thuis is Sanne volgens moeder zelfstandig, ze kan goed haar eigen zaakjes regelen en is sportief. In afstemming met moeder besluit school om een onderwijsadviesbureau in te schakelen: ZIEN in de Klas.

INTAKE

Tijdens het intakegesprek blijkt dat moeder en leerkracht een ander idee hebben over de oorzaak van Sannes leerachterstand. Hierdoor denken ze ook

anders over wenselijke oplossingen. De leerkracht vermoedt dat er sprake is van overvraging. Doordat de leerstof te moeilijk is voor Sanne, loopt ze op haar tenen en heeft daardoor steeds minder zin om te werken. Hij denkt dan ook dat Sanne beter op haar plek is binnen het Praktijkonderwijs of onderwijs op VMBO-kader niveau.

Waar leerkracht en moeder elkaar wel kunnen vinden is de hulpvraag. Beiden willen met het onderzoek bereiken dat er een advies komt over een passende onderwijsplek voor Sanne binnen het Voortgezet Onderwijs, die recht doet aan haar mogelijkheden.

Moeder denkt dat er niets mis is met de intelligentie van Sanne. Ze denkt dat de achterblijvende leerresultaten van Sanne samenhangen met alle ingrijpende gebeurtenissen en de druk die ze ervaart om te presteren.

Waar leerkracht en moeder elkaar wel kunnen vinden is de hulpvraag. Beiden willen met het onderzoek bereiken dat er een advies komt over een passende onderwijsplek voor Sanne binnen het Voortgezet

“De leerkracht schrikt van de impact van zijn woorden op Sanne. Het kindgesprek emotioneert hem. De leerkracht ziet ineens welke gevoelens schuilgaan achter de schijnbare ‘ongeïnteresseerde’ houding van Sanne.”

Onderwijs, die recht doet aan haar mogelijkheden. Ze willen meer zicht op zijn cognitieve mogelijkheden en op haar onderwijsbehoefte. Een intelligentietest, een competentievragenlijst en een kindgesprek maken deel uit van het onderzoek.

HET ONDERZOEK

Uit het intelligentieonderzoek blijkt dat de intelligentie van Sanne harmonisch is opgebouwd en op gemiddeld tot bovengemiddeld niveau ligt. De oorzaak van haar leerachterstand ligt dus niet in benedengemiddelde mogelijkheden. De competentiebevingschaal geeft een zorgelijk beeld. Sanne heeft een zeer laag gevoel van eigenwaarde, ze is ontevreden over haarzelf als persoon en over hoe zij zich gedraagt.

In het kindgesprek praat Sanne wat binnensmonds. Ze omschrijft zichzelf in de klas als een dagdromer. Doordat ze zo vaak in gedachten is, vindt ze het moeilijk om naar haar meester te luisteren. Sanne weet soms niet goed waar ze aan denkt. Ze weet wel dat ze het vaakst aan haar vader denkt, dat hij er niet meer is. Vooral aan de laatste keer dat hij haar naar school bracht, dat ze getreuzeld had en dat ze te laat op school kwamen. Misschien moest hij daarom racen voor zijn afspraak. Soms als de meester haar naam zegt, denkt ze ook aan haar vader, dan lijkt zijn stem zo op die van hem. De meester weet dat niet. Sanne voelt zich ook rot over haar meester. Ze zegt dat haar meester geen vertrouwen in haar heeft. Hij heeft namelijk gezegd dat Sanne misschien niet naar het VMBO-TL kan. Alle kinderen hoorden het. Sanne schaamt zich kapot omdat haar klasgenoten nu vast denken dat ze het niet kan en dom is.

GEDACHTENGANG VAN DE ORTHOPEDAGOOG

Het is belangrijk om allereerst aandacht te besteden aan de relatie tussen Sanne en de leerkracht, zodat deze weer positief wordt. Om Sanne te motiveren voor schoolse vaardigheden, zal het helpen om haar intensief te betrekken bij de doelen, de plannen, de voortgang en het perspectief. De zorgen over het sociaal-emotioneel welbevinden van Sanne zijn groot. De terugkerende gedachten over haar vader en haar gebrek aan eigenwaarde, zijn dusdanig zorgelijk dat specialistische hulp nodig is.

HET ADVIESGESPREK

Moeder, leerkracht en de intern begeleider zitten met de orthopedagoog om de tafel. Moeder is opgelucht en de leerkracht is verrast over de uitkomst van het intelligentieonderzoek. De leerkracht schrikt van de impact van zijn woorden op Sanne. Het kindgesprek emotioneert hem. De leerkracht ziet ineens welke gevoelens schuilgaan achter de schijnbare ‘ongeïnteresseerde’ houding van Sanne. De intern begeleider stelt voor om de leerkracht te ondersteunen bij het opstellen en evalueren van een kindplan met Sanne. De zorgen over het sociaal-emotioneel welbevinden worden gedeeld, evenals de noodzaak tot specialistische hulp gericht op traumaverwerking en negatieve gedachten (EMDR en cognitieve gedragstherapie). We besluiten om Sanne te laten aansluiten bij het gesprek.

ZIEN in de Klas is een onderwijsadviesbureau. Onze missie is het gelukkig ZIEN van de gehele klas. De basis hiervoor is een goede relatie tussen de leerkracht en de leerlingen. Wij richten ons op het meebouwen aan een sterke basis binnen de school, zodat zoveel mogelijk leerlingen kunnen profiteren van het onderwijsaanbod. Samen kijken we naar wat leerlingen wél kunnen en werken we aan een optimale basisondersteuning. Handelingsgericht- en oplossingsgericht werken staan bij ons centraal.

Dapper zit Sanne tussen alle ogen die op haar zijn gericht. Als Sanne hoort dat zij in sommige dingen net zo slim is als anderen en in andere dingen nog slimmer, laat Sanne een diepe zucht horen. Dat had ze nooit verwacht. Na een korte stilte vraagt Sanne wat de uitkomst betekent voor haar schooladvies.

“We weten dat je slim bent, dat je veel kan en toch haal je lage scores op de Cito. Dat komt volgens ons omdat je vaak aan je vader denkt en aan de laatste keer dat hij je naar school bracht.”

De leerkracht richt zich tot Sanne en vertelt dat hij blij verrast is met de uitslag en dat school er alles aan gaat doen om haar op haar lievelingsschool te krijgen. Dan zegt hij tegen Sanne dat hij vertrouwen heeft in haar. “Ook al zijn je Cito-scores laag, we weten dat je het kan.” Sanne kijkt haar moeder met grote verbaasde ogen aan en moeder knikt naar Sanne. De orthopedagoog voelt dan dat het tijd is om met Sanne de mogelijke oorzaak van haar achterblijvende leerresultaten te bespreken. “We weten dat je slim bent, dat je veel kan en toch haal je lage scores op de Cito. Dat komt volgens ons omdat je vaak aan je vader denkt en aan de laatste keer dat hij je naar school bracht.”

Sanne kijkt naar beneden en huilt zachtjes. Ze vertelt dat het klopt en zich vaak rot voelt. De leerkracht en moeder leggen een hand op haar schouder. Sanne reageert positief op het voorstel om met iemand te praten, om zich minder rot te voelen en zich beter te concentreren. Dan bespreken we met Sanne wat belangrijk is op haar nieuwe school. De intern begeleider zegt tegen Sanne: “Volgens mij moet iemand jou af en toe een beetje in de smiezen houden en vragen hoe het met je gaat.” Sanne lacht nu en vindt het een goed idee. Voordat Sanne teruggaat naar de klas, geeft de intern begeleider Sanne een compliment voor haar bijdrage aan het gesprek en haar openheid. “Daardoor weten we nu wat nodig is, zodat jij naar je lievelingsschool kan.”

REFLECTIE OP DE ROL VAN DE PEDAGOG

Als je terugdenkt aan de allerfijnste leerkracht van je eigen schooltijd, is de kans groot dat je aan die ene leerkracht denkt. Een leerkracht die af en toe eens vraagt hoe het met je gaat, die zomaar een knipoog geeft als het wat minder gaat. Een leerkracht die wat verder kijkt. Een leerkracht die jou ziet.

We weten dat geluk vaak wordt gevonden in de relatie met anderen. Het is dan ook geen wonder dat leerresultaten worden beïnvloed door de relatie met de leerkracht. Gelukkig zijn de meeste relaties goed binnen het onderwijs. Er zijn ook minder goede relaties. Wanneer een leerkracht onvoldoende grip ervaart op het gedrag van een leerling, kan een leerkracht aan zichzelf gaan twifelen. Waarom lukt het me niet? Wat doe ik toch verkeerd? Hij doet het gewoon expres. Waarom lukt het mijn collega wel? Ik kan dit niet meer aan. Door het gevoel van onzekerheid en machteloosheid let de leerkracht meer op negatief gedrag van de leerling en heeft het onvoldoende oog voor diens inzet en voor wat wel goed gaat. De leerling ervaart hierdoor misschien dat het voor de leerkracht niets goed kan doen. En als je toch niets goed kunt doen in de ogen van de leerkracht, heeft het toch geen zin om je best te doen. De relatie verhardt en komt zo in een neerwaartse spiraal.

Door als orthopedagoog meer zicht te geven op de angst of een andere emotie die schuilgaat achter het gedrag van een leerling, ontstaat er meestal meer begrip vanuit de leerkracht. Begrip brengt zachtheid in de relatie. Door oog te hebben voor de sterke vaardigheden van de leerkracht en door het bieden van praktische handvatten voelt de leerkracht zich competenter.

Zo ontstaat er weer ruimte om de leerling te ‘zien’.

Neomi Berkowitz

Onderwijskundig adviseur bij ZIEN in de Klas

